

Representantforslag nr. 81

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Hans Olav Syversen, Ingebrigt S. Sørfohn og Line Henriette Holten Hjemdal

Dokument nr. 8:81 (2007-2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Hans Olav Syversen, Ingebrigt S. Sørfohn og Line Henriette Holten Hjemdal om vurdering av moms fritak for frivillige organisasjoner

Til Stortinget

BAKGRUNN

1. Frivillig sektors samfunnsbetydning

Utbredelsen av frivillig engasjement er et positivt særtrekk ved det norske samfunnet. Ifølge St.meld. nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle utføres det vel 113 000 frivillige årsverk for de ulike frivillige organisasjonene i Norge hvert år. Det finnes vel 115 000 frivillige organisasjoner i Norge, fra de store landsdekkende organisasjoner til de små, lokale foreninger. Praktisk talt hver eneste nordmann er i større eller mindre grad engasjert i frivillig virksomhet. Frivillig sektor har en vital betydning for lokalsamfunnene, som langt overgår den direkte målbare økonomiske verdiskapingen i virksomheten. Denne betydningen er også allment politisk anerkjent, for eksempel i følgende enstemmige uttalelse fra familie- og kulturkomiteen i Innst. S. nr. 104 (2007-2008):

"Komiteen vil understreke at frivilligheten er en grunnleggende drivkraft i samfunnsutviklingen, og komiteen er enig i at frivilligheten er en grunnpilar i vårt demokratiske samfunn."

2. Merverdiavgiftsregelverket for frivillig sektor

Det er etablert en merverdiavgiftskompensasjonsordning for frivillig sektor som er ment å kompensere denne sektoren for de merutgifter som den fikk i forbindelse med innføring av merverdiavgiften

på tjenester i 2001. For 2007 er statens utgifter til denne merverdiavgiftskompensasjonsordningen anslått til 191,8 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008) Kultur- og kirke departementet og St.prp. nr. 23 (2007-2008).

I NOU 2008:7 Kulturkommisjonen foreslås det en innføring av lav merverdiavgiftssats på 8 pst. på billettinntekter parallelt med innføring av fradragsrett for inngående merverdiavgift. Utvalget anslår på usikkert grunnlag at dette forslaget vil redusere inngående merverdiavgift for de organisasjoner som omfattes av forslaget med 915 mill. kroner, samtidig som innføringen av lav sats gir nye momsinnvekter på 280 mill. kroner¹).

Det foreligger kun usikre anslag på hva samlede momsutgifter er for frivillig sektor. Ifølge paraplyorganisasjonen Frivillighet Norge dreier det seg om en utgift for frivillig sektor i løpet av et år på vel 1 mrd. kroner, noe som tilsvarer verdien av 2 500 årsverk, eller arbeidet utført av 50 000 frivillige.

Uavhengig av hva man måtte mene om innføring av lav sats på billettinntekter i kulturlivet parallelt med fradragsrett for inngående merverdiavgift, er det klart at en betydelig del av frivillig sektor uansett ikke vil dra nytte av en slik regelforandring. Mange organisasjoner har i liten grad salgssinnvekter, men får sine inntekter fra gaver, loddsalg etc. For disse organisasjonene representerer merverdiavgiften en ekstra byrde på inntil 25 pst. av verdien av deres innkjøp av varer og tjenester i løpet av året. Eksisterende momsrefusjonsordning dekker bare en begrenset del av dette.

Enkelte nye tjenester er avgiftsbelagt etter 1. juli 2001. Dette dreier seg i hovedsak om overnattingstjenester og innenlands reiser. Mange frivillige organi-

¹ Kilde: NOU 2008:7 Tabell 17.13: Total provenyeffekt for staten ved breddemodellen

sjasjoner innbetaler tjenestemoms de derfor, med dagens ordning, ikke får tilbakebetalt. Alle tjenester som er avgiftsbelagt etter 1. juli 2001 må derfor tas inn i ordningen, slik at alle frivillige organisasjoner behandles etter de samme prinsippene. Det vises til framsatt forslag fra Kristelig Folkeparti i Budsjettinnst. S. I (2007-2008) under rammeområde 3 (kultur):

"Stortinget ber Regjeringen kompensere for frivillige organisasjoners utgifter til merverdiavgift på alle tjenester som er avgiftsbelagt fra og med 1. juli 2001."

Dette forslaget bør nå følges opp.

3. Politiske løfter om å få utredet en fullstendig momsrefusjonsordning for frivillig sektor

I regjeringserklæringen for dagens regjering heter det:

"Regjeringen vil (...) Utrede muligheten for en varig ordning for momskompensasjon for frivillige organisasjoner."

Så langt er ikke denne delen av regjeringserklæringen fulgt opp. Vurdering av momsfritak for frivillig sektor ble ikke foretatt i frivillighetsmeldingen, som ble lagt fram august 2007. I forbindelse med frivillighetsmeldingen ba opposisjonspartiene Regjeringen legge frem forslag der tjenestemoms, gradert moms og nullsats på moms for frivillige lag og organisasjoner ble vurdert.

En slik fullstendig vurdering inngikk heller ikke i mandatet for Kulturkommisjonen.

Det er imidlertid gitt klare politiske løfter fra Regjeringen om å utrede dette spørsmålet. På Frivillighet Norges topplederkonferanse 10. januar 2008 uttalte statsminister Jens Stoltenberg følgende om dette:

"Vi kommer til å ta politisk stilling til spørsmålet om momsfritak etter at kulturkommisjonen har kommet med sin innstilling senere i vinter²⁾"

4. Om avgrensninger og forutsetninger for en refusjons- eller fritaksordning

I utredningen "Forslag til en varig merverdiavgiftsordning for frivillig virksomhet" fra Frivillighet Norge (november 2006) pekes det på at opprettelsen av et frivillighetsregister vil kunne gjøre de administrative utfordringene knyttet til en varig fritaks- eller refusjonsordning for frivillig virksomhet mer håndterbare. Selv om opprettelsen av et frivillighetsregis-

ter har et videre formål enn å tilrettelegge for momskompensasjon, vil registeret være en forutsetning for å kunne etablere en varig løsning. De ulike løsningsforslag som Frivillighet Norge har utarbeidet i denne utredningen, bygger alle på at organisasjonene knytter seg til dette registeret. Som kjent er det vedtatt å opprette et statlig frivillighetsregister fra 1. januar 2009. Også Kulturkommisjonen peker i sin innstilling på at denne opprettelsen bør gi grunnlag for å utvide dagens momsrefusjonsordning, samtidig som krav til enkelhet og administrativ effektivitet ivaretas. Utvalget påpeker imidlertid at slutføringen av arbeidet med frivillighetsregisteret i løpet av 2008 er en nødvendig forutsetning for at det skal være mulig også å utrede en varig, utvidet momsfritaks- eller kompensasjonsordning for frivillig sektor.

5. Konklusjon og forslag

Det må snarest settes i gang et målrettet utredningsarbeid av en varig momskompensasjons- eller fritaksordning for frivillig virksomhet. Utredningen må ses i sammenheng med etableringen av et frivillighetsregister. Siden registeret vil innebære visse rettigheter og plikter for de registrerte organisasjonene, må en unngå at registeret blir et politisk styringsredskap for hvem som omfattes av en momskompensasjons- eller fritaksordning. Det er derfor nødvendig å få utredet formålstjenlige avgrensninger som ivaretar ulike aktører innen frivillig sektor, herunder mindre lag og foreninger. Konkret utredning av en fullverdig momskompensasjon (eller fritak) bør ikke lenger utsettes, og en utredning bør igangsettes selv om frivillighetsregisteret ikke er ferdig implementert. Flere viktige forhold må nå utredes og avklares, herunder hovedmodell for hvordan frivillig sektor kan slippe unna dagens finansielle merbelastning som merverdiavgiften medfører. Det er også viktig å få spesifisert hvilke konkrete avgrensningsproblemer som vil oppstå, og hvilke aktuelle løsninger som finnes.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen utrede hvordan frivillig sektor kan kompenseres for den finansielle belastningen som betaling av inngående merverdiavgift medfører for frivillige lag og organisasjoner, og gi en foreløpig vurdering av dette i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2009.

²⁾ Kilde: Aftenposten 11. januar 2008